

Tweede fase pensioenhervorming wordt concreet - de weg naar gelijkheid m/v is nog lang!

19 juli 2022

Wie langer werkt en effectief aan de slag is, krijgt meer pensioen, dat is het uitgangspunt in de pensioenhervormingen van deze regering.

Dit principe wordt tijdens de tweede fase van de pensioenhervorming in deze legislatuur omgezet via drie concrete pakketten maatregelen: de toegang tot het minimumpensioen, de (her)invoering van de pensioenbonus en een maatregel om voor meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen te zorgen via de herwaardering van deeltijds werk.

Het deeltijds pensioen en het vervroegd pensioen worden voorlopig niet aangepakt.

Toegang tot minimumpensioen

Op 1 januari 2022 ontvingen 758.000 mensen een minimumpensioen; 20% bij de gepensioneerde werknemers en 68,5% bij de gepensioneerde zelfstandigen.

Naast een minimale loopbaanperiode van 30 jaar voor de toegang tot het minimumpensioen wordt een effectieve arbeidsvoorwaarde van 20 x 250 dagen (strikt criterium) en 20 x 156 dagen (zacht criterium) ingevoerd op de gehele loopbaan (14.040 dagen). Vanaf 2024 wordt deze nieuwe regeling via een overgangperiode en gradueel ingevoerd.

Concreet betekent dit dat de toegang tot het minimumpensioen van 1.500 euro netto wordt beperkt tot de mensen die effectief 20 jaar gewerkt hebben aan minimum vier vijfde (binnen een volledige loopbaan van 45 jaar)¹. Dat komt overeen met 250 gewerkte dagen per jaar of 5.000 gewerkte dagen op 20 jaar.

De overgangperiode dient om rekening te houden met de reeds verworven pensioenrechten:

---

¹ Wie een onvolledige loopbaan heeft, ziet dat bedrag proportioneel dalen met het aantal jaren dat zij of hij minder gewerkt heeft. 30 jaar gewerkt geeft recht op 2/3 van dat bedrag. De jaarlijkse verhoging van de minimumpensioenen, de komende welvaartsaanpassingen en indexeringen zou dat netto minimumpensioen wel verhogen.

De grens van 5.000 gewerkte dagen om recht te hebben op een minimumpensioen geldt vanaf 1 januari 2024 (wanneer de hervorming ingaat) voor iedereen die 53 jaar en jonger is.

Voor wie dan tussen 54 en 60 is, liggen de eisen voor het effectieve aantal gewerkte dagen lager. Voor mensen ouder dan 53 komt er een overgangsregeling. Voor een 54-jarige gaat het bijvoorbeeld om 17 gewerkte jaren, bij een 55-jarige zakt dat naar 14 jaar enzovoort. Vanaf 61 jaar valt de voorwaarde helemaal weg en heeft men automatisch toegang tot het minimumpensioen.

Geen enkele werknemer die op 1 januari 2024 ouder is dan 60 jaar moet aan deze effectieve arbeidsvoorwaarde voldoen om toegang te krijgen tot het minimumpensioen. Het aantal effectieve werkdagen voor toegang tot het minimumpensioen zal dan stapsgewijs toenemen.

De arbeidsvoorwaarde van 5.000 dagen (streng criterium)² en 3.120 dagen (flexibel criterium) zal dus alleen gelden voor mensen die op 1 januari 2024 53 jaar of jonger zijn.

Er zal nu ook gerekend worden in dagen in plaats van in jaren van effectief werk gedurende een loopbaan.

→ Het gevolg van 20 jaar effectieve arbeid voor de toegang tot het minimumpensioen is dat 2/3de van de begunstigden zou worden uitgesloten waarvan 70% vrouwen.³

De vraag is of de 4/5de maatregel in het huidige akkoord het aantal begunstigden dan toch nog kan doen toenemen?

Het oorspronkelijke voorstel van de minister van Pensioenen (september 2021) van 10 jaar effectieve arbeid met een gemiddelde van 104 dagen per jaar heeft het dus niet gehaald. In dat geval zou slechts 38% van de vrouwen hun recht op minimumpensioen verliezen.

Ook het aantal **gelijkgestelde periodes** speelt een rol bij de toegang tot het minimumpensioen:

De dagen van zwangerschapsverlof⁴, borstvoedingsverlof, palliatief zorgverlof en de perioden waarvoor een persoon wordt erkend als een persoon met een handicap worden als daadwerkelijke arbeid beschouwd.

Voor wie tijdens de loopbaan perioden van invaliditeit heeft meegemaakt, verlaagt de feitelijke arbeidsvoorwaarde. Voor wie langer dan vijf jaar arbeidsongeschikt was (een groep die zo'n dertig procent uitmaakt van het aantal arbeidsongeschikten, voornamelijk vrouwen) ligt het minimumaantal gewerkte jaren lager (hoeveel lager?). Dit is dan volgens de minister van Pensioenen vooral voor vrouwen een bescherming tegen de uitsluiting van het recht op minimumpensioen.

---

² In 2006 werd het systeem van streng en soepel criterium ingevoerd. Streng criterium: bewijs van 2/3de loopbaan als werknemer waarvan elk kalenderjaar minstens 208 VTE omvat. Soepel criterium voor deeltijds werkenden: bewijs van 2/3de loopbaan als werknemer waarvan elk jaar ten minstens 156 VTE omvat.

³ Vrouwenraadrondetafel Pensioenhervorming: focus vrouwen, 21 juni 2022; presentatie minister van Pensioenen Karine Lalieux

⁴ Moest er geraakt worden aan zwangerschaps- en borstvoedingsverlof, zou er een directe discriminatie op basis van geslacht worden ingevoerd.

Het beginsel van gelijkgestelde periodes bij de toegang tot het minimumpensioen wordt uitgehold door het concept van effectief gewerkte dagen erin op te nemen.

We merken op dat er sinds 2008 meer vrouwelijke dan mannelijke invaliden zijn en dat het verschil jaar na jaar groter wordt.⁵

→ De andere gelijkgestelde periodes zoals werkloosheid, thematische verloven, tijdskrediet, ... worden niet als daadwerkelijke arbeid beschouwd. Dit is een stap achteruit. Zeker de verlofstelsels (tijdskrediet en thematische verloven) worden voornamelijk door vrouwen opgenomen.

Wie twintig jaar heeft gewerkt en dan bijvoorbeeld ook nog kan terugvallen op slechts 5 jaar gelijkgestelde periode, zal in de praktijk moeten toekomen met 25/45ste van 1.500 euro = 833,33 euro. In principe kan dit bedrag nog opgetrokken worden met/tot het niveau van de IGO (Inkomensgarantie uitkering) maar daar zijn voorwaarden aan verbonden, zoals bijvoorbeeld eerst je huis verkopen, terwijl het pensioen een opgebouwd recht is.

Tot nu toe had dus iedereen nog recht op het minimumpensioen vanaf een loopbaan van dertig jaar, en daarin zaten heel veel gelijkgestelde periodes zoals werkloosheid, ouderschapsverlof en ziekte. Er valt vanaf 2024 een groot deel van de gelijkgestelde periodes weg voor de toegang tot het minimumpensioen.

De verhoging van het minimumpensioen wordt aangevuld met de voordelige maatregel van de pensioenbonus en een herwaardering van de deeltijdarbeid voor de berekening van het minimumpensioen, dit om de koopkracht van gepensioneerden te doen stijgen, zo stelt de regering.

Herwaardering deeltijdse arbeid

In het oorspronkelijk voorstel van de minister van Pensioenen (september 2021) werd een betere berekening van het soepel toegangscriterium voor het minimumpensioen voorzien: een jaar van 208 dagen = 1/45ste van het minimumpensioen (i.p.v. de geldende 312 dagen). Daardoor zou iemand die deeltijds heeft gewerkt recht hebben op een minimumpensioen dat gelijk is aan 75% van een voltijds minimumpensioen, terwijl dat nu nog 50% is. 42% van de vrouwen werkt deeltijds en die voorgestelde maatregel zou 87% van de begunstigden vrouwen zijn.

De regering heeft nu beslist dat voor wie deeltijds werkte vóór 2001 (vóór de invoering van het systeem van tijdskrediet) de voorwaarde van het aantal gewerkte jaren een beetje versoepelt: gedurende vijf jaar moeten zij 208 dagen gewerkt hebben in plaats van 250. Dit is een maatregel met vooral een gunstig effect op vrouwen, zo niet zouden meer vrouwen dan mannen uitgesloten worden van het recht op minimumpensioen bij gebrek aan een voldoende lange loopbaan.

Het oorspronkelijk voorstel van de minister van pensioenen (september 2021) lijkt dus wat afgezwakt door de voorwaarde van vijf jaar.

---

⁵ [Vrouwenraaddossier Langdurige afwezigheid op het werk door arbeidsongeschiktheid 2021](#), p. 110.

De jongere deeltijds werkenden (na 2001) vallen hier uit de boot, temeer omdat deeltijds werk niet afneemt doorheen de jaren.

Pensioenbonus

De herinvoering van de pensioenbonus zal ervoor zorgen dat mensen die blijven doorwerken na hun vervroegd pensioen, meer pensioen krijgen. De precieze hoogte van deze pensioenbonus wordt later nog vastgelegd, op basis van een budgetanalyse van het Planbureau, maar zal 2 tot 3 euro per dag of 300 tot 500 euro extra netto-pensioen per gewerkt jaar moeten opleveren, plus het extra positieve effect van het langer werken voor de opbouw van de pensioenrechten. Deze pensioenbonus zal maximaal drie jaar kunnen opgenomen worden met 30 gelijkgestelde dagen per kalenderjaar (exclusief tijdskrediet en loopbaanonderbrekingen).

Langer doorwerken is voor veel mensen echter moeilijk haalbaar omwille van de zwaarte van hun werk (nachtwerk, repetitieve taken, verhoogde flexibiliteit, toename van psychosociale druk,... en de gezonde levensverwachting die zeker voor kortgeschoolde vrouwen er niet rooskleurig uit ziet)⁶. Ook de onbesproken precariteit van veel 'vrouwelijke' beroepen baart ons zorgen. Blijkbaar ligt dit niet langer op de tafel bij de regering. Dit gaat o.a. over: het dragen van zware lasten (gezinshulp, bejaardenhulp, verpleging, kinderopvang, kleuteronderwijs, ...); repetitieve bewegingen die spier- en skeletaandoeningen veroorzaken (schoonmaak, supermarkten, bandwerk, ...); het inademen van chemische stoffen (dienstencheques, schoonmaak, kapsalons, textiel, ...); psychosociale stress (onderwijs, gezondheidszorg, ...). Wat betreft de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen in de pensioenbonus 'in de mate van het mogelijke' verminderen, wordt bijgevolg té beperkt ingevuld.

We herinneren tenslotte aan het regeerakkoord van 2019 waarin staat dat de regering rekening wil houden met de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen en deze – in de mate van het mogelijke – verminderen. 'De mate van het mogelijke' lijkt ons vooralsnog miniem te worden ingevuld.

Deze tekst kan nog aangepast worden in functie van concretere voorstellen die de regering wellicht 01 in de nabije toekomst nog zal nemen op basis van bijkomende berekeningen.

---

⁶ GezondBelgië.be/[Gezonde levensverwachting](https://gezondbelgie.be/Gezonde-levensverwachting): In 2018 konden mannen van 65 jaar verwachten dat ze nog 12,5 jaar in goede gezondheid zouden leven (=levensverwachting zonder beperkingen op 65-jarige leeftijd), en vrouwen 12,4 jaar. Tussen 2004 en 2018 is de levensverwachting zonder beperkingen (LVZB₆₅) toegenomen met 2,7 jaar voor mannen en 1,4 jaar voor vrouwen. Maar er bestaan aanzienlijke sociaaleconomische ongelijkheden, en deze zijn meer uitgesproken bij vrouwen dan bij mannen: op 65-jarige leeftijd bereikte de sociaaleconomische kloof (LVZB₆₅) 2,5 jaar bij mannen en 4,6 jaar bij vrouwen. Relatief gezien nemen de verschillen toe met de leeftijd bij vrouwen, maar niet bij mannen.